

Høring i Utenriks- og forsvarskomiteen 24. august 2016

Kommentarer til Prop. 151 S (2015-2016) Kampkraft og bærekraft – Langtidsplan for forsvarssektoren

LO er opptatt av at Norge skal ha et forsvar som kan løse sine oppgaver på en god måte. I forslaget til ny langtidsplan for forsvarssektoren blir Forsvarets oppgaver beskrevet. LO registrerer at regjeringen sier at Forsvarets oppgave nr. 1 er *å sikre troverdig avskrekking*. Dette til forskjell fra tidligere langtidsplan (Prop. 73 S) hvor det står at oppgaven er *å utgjøre en krigsførebyggende terskel*, som etter LOs oppfatning er en bedre formulering. LO vil understreke at for å oppnå de beskrevne ambisjoner om et terskelforsvar/avskrekking må forsvarsbudsjettet også ha en økonomisk innretning som gjør dette mulig.

Norges strategiske plassering gir oss sikkerhetspolitiske utfordringer, der medlemskapet i NATO fortsatt vil være en grunnstein. Det er likevel viktig at Norge har nødvendig kapasitet for et balansert nasjonalt forsvar. Etersom nordområdene er av stor strategisk viktighet er det helt nødvendig å ha et troverdig terskelforsvar i disse områdene. LO er fornøyd med at regjeringen foreslår at Kystvakten fortsatt vil være lokalisert på Sortland og at regjeringen er enig i at det fortsatt er behov for maritime overvåkingsfly.

LO vil også vise til proposisjonens beskrivelse av Forsvarets bidrag til samfunnssikkerhet og beredskap. LO er enig i at støtten til det sivile samfunnet må tas med i vurderingen og dimensjonering av enkelte kapasiteter i Forsvaret. LO etterlyser samtidig en overordnet og samlet beskrivelse og vurdering av samfunnets samlede totalberedskap og henstiller Stortinget til å be om en slik melding fra regjeringen.

Nedenfor følger LOs synspunkter på utvalgte deler av ny langtidsplan for Forsvaret.

Konkurransetsetting (militært/sivilt samarbeid)

LO registrerer at langtidsplanen inneholder en rekke henvisninger til konkurransetsetting beskrevet som utvidet militært/sivilt samarbeid. Et slikt samarbeid med Forsvaret krever imidlertid at det stilles ekstra store krav til sikkerhet, leveringssikkerhet, kompetanse og lojalitet. Det er derfor viktig at andre samarbeidskonstellasjoner blir vurdert, hvor Forsvaret selv kontrollerer samarbeidet i en krise- og krigssituasjon.

LO ser at samarbeid med privat næringsliv i visse tilfeller kan være hensiktsmessig, men forutsetter at det ikke er de ansattes lønns- og pensjonsvilkår som er avgjørende for konkurransetsettingen. Det er nødvendig å vurdere hva som faktisk er et fornuftig samarbeid sett ut fra Forsvarets behov, og at valgte løsninger ikke blir basert på et rendyrket ideologisk prinsipp om konkurransetsetting. Den uheldige saken om konkurransetsettingen av renholdet i Forsvaret underbygger dette.

Vedlikehold: Sikkerhets- og beredskapshensyn tilsier at Forsvaret må ha en høy selvforsyningsgrad når det gjelder produksjon og vedlikehold av forsvarsmateriell. Det er ikke alltid godtgjort at det er en økonomisk innsparing ved økt bortsetting eller innleie. I tillegg må man regne med tap av kompetanse i egen organisasjon.

Vedlikeholdsavtaler vil i økende grad være integrert i kontrakter ved kjøp av forsvarsmateriell. Ved inngåelsen av slike avtaler er det viktig å sikre at Forsvaret kan opprettholde nødvendig vedlikeholdskompetanse i Norge, både som en integrert del av Forsvaret selv eller i form av samarbeidsavtaler med norsk forsvarsindustri.

Logistikk: Regjeringen understreker at understøttelse og etterforsyning av militær operativ virksomhet er helt sentralt for Forsvarets operative evne, beredskap og utholdenhet. Samtidig ønsker regjeringen å utvide samarbeidet med sivile aktører. Flere undersøkelser har imidlertid vist at konkurranseutsetting av støttefunksjoner hverken gir økt leveringssikkerhet, bedre beredskap eller økonomisk gevinst. En annen konsekvens vil være en oppbygging av parallellkompetanse og økt byråkrati. LO henstiller derfor komiteen til å vurdere ulike sider ved konkurranseutsetting av dette området.

LO mener det er viktig at Forsvaret utprøver ulike samarbeidskonsepter i småskala over tid før det innføres en modell som vanskelig lar seg reservere. Fremtidens krise- og krigssituasjoner kan ta andre former enn forventet, og da er det avgjørende at Forsvaret selv kontrollerer materiell og personell.

Norsk forsvarsindustri

LO er fornøyd med at regjeringen vil anskaffe nye kystvaktskip samlet i et prosjekt. Dette vil gi både en bedre prosess og en bedre kostnadseffektivitet. LO mener det er viktig at prosjektet fremskyndes slik at utgifter til vedlikehold på dagens fartøyer kan reduseres. Det bør derfor allerede i budsjettet for 2017 bevilges penger til innkjøpet. LO vil påpeke at norske utstyrsleverandører og verft er i verdensklassen og kan være viktige bidragsyttere inn i prosessen.

Etablering av fremskutt kampfly- og maritim overvåkingsbase i nord

LO har notert seg at regjeringen ønsker å gå til anskaffelse av nye maritime overvåkingsfly til erstatning for dagens P-3Orion. Dette er fornuftig. LO vil samtidig understreke viktigheten av at lokaliseringen av nye maritime overvåkingsfly avgjøres i lys av en helhetlig vurdering hvor økonomiske, beredskapsmessige, militærfaglige og samfunnsmessige perspektiver tas med.

LO mener at i vurderingen av Andøya som base for maritime overvåkingsfly må sammenhengen mellom samfunnsøkonomi og den strategiske betydningen av Andøyas Test Center (ATC) og virksomheten i missilskytefeltet vektlegges tungt. Regjeringen legger til grunn en antagelse om at etterspørselen etter tjenester fortsatt vil øke selv om flystasjonen legges ned. En slik antagelse mener LO ikke er holdbar, og at regjeringen undervurderer synergieffekten og avhengigheten mellom flystasjonen og Andøya ATC samt viktigheten av kompetanseklyngen. LO viser til at aktiviteten i missilskytefeltet knyttet til ATC medfører høy tilstedeværelse av allierte maritime fartøyer som benytter feltet. LO vil understreke betydningen dette har i forhold til alliert trening. Dette er i tråd med Statsministerens uttalte målsetting om økt alliert maritim tilstedeværelse i nord. LO vil også peke på det viktige samarbeidet mellom E-tjenesten og maritime overvåkingsfly på Andøya.

LO ber komiteen om å ta de store samfunnsmessige konsekvensene av en eventuell nedleggelse av Andøya flystasjon på alvor. LO anbefaler en delt løsning med Andøya som base for maritime overvåkingsfly og beredskapsbase for jagerfly. Evenes bør utvikles for kampflyoperasjoner og Colocated Operating Base (COB)-lageret. En slik løsning vil gi minst risiko, lavest investeringskostnad og høyest grad av beredskap.

Hovedbase helikopter/lokalisering av Bell-helikoptre

LO er uenig i regjeringens forslag om å samlokalisere Luftforsvarets Bell 412-helikoptre på Rygge, noe som betyr at dedikert helikopterstøtte for Hæren forsvinner. LO mener at flytting av ni Bell-helikoptre fra Bardufoss vil medføre en betydelig svekket beredskap og operativ evne i Nordområdene. I dag tilhører 339-skvadronen Luftforsvaret, men er operativt sett en integrert del av Brigade Nord. Regjeringen uttaler selv at den foreslåtte løsningen ikke er optimal for Hæren. LO frykter at dette kan svekke både Hærens og spesialstyrkenes evne til forflytning og operasjoner i krisesituasjoner i nord, samt evne til å trene på dette i fredstid.

Hæren og spesialstyrkene er avhengig av helikoptre for taktisk forflytning. Regjeringens forslag med økt bruk av NH90 og AW101 fremstår ikke som en realistisk løsning, hverken i freds- eller krigstid da helikoptrene er lite egnet til dette.

LO viser til at regjeringen i prop. 151 S anbefaler en samling og konsentrering av Luftforsvarets drift. Dette var også hensikten med nåværende organisering av hovedbase for helikoptre på Bardufoss. Det fremstår derfor lite hensiktsmessig å avvikle denne og desentralisere driftsstrukturen for helikoptre.

LO anbefaler at Forsvarets hovedbase for helikoptre på Bardufoss videreføres og at dagens organisering og lokalisering av skvadron 339 opprettholdes. En slik løsning vil gi mest kosteffektiv drift samtidig som det sikrer operativ leveranse til Hæren og spesialstyrkene både i nord og sør.

Alliert trening/Åsegarden

Regjeringen legger stor vekt på viktigheten av alliert trening og øving. LO støtter dette. Likevel foreslås det å legge ned Åsegarden. Treningssenteret er et foretrukket alternativ av de allierte, blant annet britisk og nederlandsk marineinfanteri. LO vil også påpeke betydningen som Andøya ATC og missilskytefeltet har i forhold til alliert trening.

LO registrerer at det er økt interesse fra allierte styrker for å trene og øve i Norge. Åsegarden bør derfor utvikles slik at senteret kan ta i mot flere for trening gjennom større deler av året.

Heimevernet (HV)

LO vil fremheve HVs viktige betydning for lokal beredskap og sikring av militær og sivil infrastruktur og samfunn både i freds- og krigstid. LO mener disse oppgavene må sikres gjennom et landsdekkende HV. Videre er HV en viktig del av Forsvarets forankring i befolkningen. Nye trusler som terror og asymmetrisk krigføring er ikke geografisk spesifikke og må kunne møtes over hele landet. En styrking av tilstedeværelsen i nordområdene må derfor ikke gå på bekostning av evnen til å møte trusler andre steder Norge.

LO mener at det vil være feil å iverksette eventuelle endringer før den planlagte landmaktutredningen foreligger, ettersom en slik studie må inkludere alle HVs dimensjoner og oppgaver.

Sjøforsvaret:

Det fremgår av langtidsplanen at regjeringen prioriterer maritim tilstedeværelse og kontroll i nord, både av nasjonale og allierte enheter. Dette er positivt og LO er enig i viktigheten av at Norge anskaffer nye ubåter.

LO kan ikke heller se at det er operative årsaker til at antall kystvaktfartøy foreslås redusert. Det anbefales istedenfor at dagens målsetning om femten fartøyer med doble besetninger, inklusive fire helikopterbærende fartøyer, opprettholdes. Fra et beredskapsperspektiv bør også Kystradar nord opprettholdes inntil en fullverdig erstatning foreligger.

LO støtter regjeringens forslag om økt beskyttelse av havområdene. LO vil imidlertid understreke at også kyst-Norge må ha et forsvar. En nedleggelse av Kystjegerkommandoen (KJK) vil svekke dette forsvaret. LO mener at KJK er en verdifull operativ kapasitet i kystsonen og har en sentral rolle i forbindelse med mottak og operasjoner av allierte forsterkninger i kystfarvann.

Forsvarets musikk og kultur:

LO mener at forsvarsmusikken har en viktig funksjon i samfunnet, ikke bare ved de rene seremonielle tilstelninger, men også som en brobygger mellom Forsvar og folk i det sivile samfunn. LO ønsker å peke på St.meld. nr. 33 (2008-2009) *Kulturmeldingen*, som grunnlag for kulturvirksomheten i Forsvaret.

Det er dramatisk når den fremlagte proposisjonen uten videre endrer forsvarsmusikkens oppdrag til kun å dekke Forsvarets interne behov. LO stiller derfor spørsmål ved om Stortingets enstemmige tilslutning til St.meld. nr. 33 ikke lenger skal være gyldig. LO vil også påpeke de store konsekvenser og følger dette forslaget vil få for kulturlivet i Norge generelt og for den militære kulturen spesielt.

Ny landmaktutredning

LO finner det svært urovekkende dersom regjeringen velger å utsette allerede vedtatte nødvendige anskaffelser til Hæren til ny landmaktutredning foreligger. Dette gjelder særlig for anskaffelse av kampluftvern, artilleri og oppgradering av stridsvogner. Forsinkede anskaffelser vil medføre en betydelig svekket kampkraft inntil dette er på plass. LO forutsetter at nevnte anskaffelser gjennomføres i henhold til gjeldende langtidsplan, og parallelt med en eventuell landmaktutredning.

Landmaktutredningen må bygge på dagens brigadeambisjon med mekaniserte manøverbataljoner. Det betyr at utredningen må vurdere muligheten for å styrke Brigaden gjennom opprettelse av en ny eller eventuelt en reservebrigade. Hæren er etter LO syn på et kritisk nivå noe som gir grunn til bekymring. Det vises her til proposisjonens beskrivelse av Brigaden som basis og minimum for samvirke og ledelse av nasjonale og allierte hærstyrker. LO konstaterer at dagens Hær kun består av en (minimums) Brigade.

Personellområdet

Personell og kompetanse: Når det gjelder oppbygging av kompetanse henviser proposisjonen til Meld. St.meld.14 (2012-2013) *Kompetanse for en ny tid*. LO vil påpeke at det i kompetansemeldingen var fokus på alle grupper av Forsvarets ansatte og ikke kun militært personell slik som i den fremlagte proposisjonen. Her omtales sivilt tilsatt personell med sivil kompetanse kun der hvor det anses rom for effektivisering/rasjonalisering.

Forsvarsdepartementet har tidligere understreket at på områder hvor det ikke er et krav til spesifikk militær kompetanse bør det tilsettes sivilt personell, da dette vil være økonomisk fordelaktig for Forsvaret. På den annen side lyses rene sivile stillinger ut som OR-stillinger (militært personell). LO setter derfor spørsmålsteget ved om sivile stillinger er på vei ut av Forsvaret. LO mener at det sterke fokuset på implementeringen av ny ordning for militær personell (Militærordningen), ikke må gå på bekostning av sivile stillinger uten en operativ begrunnelse.

Personell og utdanning: LO viser til at innføringen av ny Militærordning er en utfordrende oppgave ettersom den skal samordne to likeverdige og komplementære systemer. Implementeringen er fremdeles i startfasen og skal være avsluttet innen 2020. Utdanningsordningen vil være en sentral del av dette arbeidet.

Likevel vil regjeringen allerede nå iverksette betydelige endringer i utdanningssystemet. LO vil påpeke at dette går i mot Forsvarsjefens (FSJ) anbefaling i både FMR og i hans kommentar i proposisjonen. FSJ begrunner en utsettelse med at konsekvensene ikke er tilstrekkelig vurdert, et syn som LO støtter. LO vil særlig peke på konsekvenser av vilkårsendringene for kadetter, og de omfattende organisatoriske endringer som er foreslått. Disse endringene innebærer en betydelig risiko.

LO anbefaler primært at endringene utsettes, i påvente av implementering av militærordningen og etter konsekvensutredninger. Sekundært at Stortinget fraråder å iverksette de foreslåtte tiltakene.

Prosess og tallgrunnlag

LO viser til at prosessen med langtidsplanen (LTP) har vært svært lukket med få involverte. Ulempen er da en manglende og mangelfull kvalitetssikring av tallgrunnlag som er brukt som grunnlag for regjeringens vurderinger. LOs kjennskap til tallgrunnlaget for Fagmilitært råd (FMR) tilsier at det er flere svakheter og mangler i grunnlaget og at mye av dette grunnlaget er gjenbrukt i LTP. LO anbefaler at dette tas med når Stortinget vurderer ulike tiltak som er foreslått.

Økonomi

Det er positivt at regjeringen foreslår å øke de økonomiske rammene til Forsvaret. Forslaget innebærer likevel at man fremdeles er langt unna målet om at forsvarsbudsjettet skal nærme seg to prosent av BNP frem mot 2024. LO vil likevel understreke at det må være Forsvarets oppgaver som skal styre de økonomiske rammene, og ikke motsatt.